

Lakodalmakban

„Nyisd ki babám az ajtót...” „Mindig csak a más asszonya volt a jó...” „Lump vagyok, babám, annak is maradok, ki sem józanodom, csak ha meghalok.” Sok igazat mondanak nótáink!

Minden lakodalomba elmentünk, ahová meghívtak. Minde-
nikbe meghívtak. Státusszimbólumnak számított a lelkész há-
zaspár jelenléte. A rangot igényelték, nem az Isten beszédét.
Évszázadok óta ebben éltek, ebben a hagyományban nőttek
fel. Más a templom, más a lakodalom. Ám aki hirtelen akar
gazdagodni, büntetlen nem marad. (Péld 28,20) Ne akarjam
én sem a hirtelen meggazdagodást. A mezei vadakat, pogány
népeket nem űzheted ki hirtelen, „nehogy megsokasodjanak
ellened”! (5Móz 7,22) Mik ezek a mezei vadak? Talán éppen
bennem, a lelkipásztorban teremnek, sokasodnak: hiúság, te-
kintélytudat, a nép megvetése, lenézése vagy éppen a vádoló
csüggedt lélek, őemberem alkalmas ilyen gyümölcsöket te-
remni.

Kisértett a gondolat: hiába, haszontalan költöm el erőmet.
Kutyából nem lesz szalonna. Mint a villám csapott belém Jób
szava: „értelmessé teheti a bolond embert is, és emberré szül-
heti a vadszamár a csikóját is”. (11,12) Nem adhatom fel, „az

ütközetben senkit el nem bocsátanak”. (Préd 8,8) Én nem ilyen csikó voltam-é?

Időnként egy-egy parányi biztatás is akadt. Íme:

– 7 éve járok templomba. Semmit nem értettem. De ma nemcsak a mai prédikációt, de mind a 7 évit értem. Krisztus megváltóm lett. – Ez az asszony mondta: – Kapálok a mezőn. Mintha mellettem állana valaki. Odanézek. Nem látok senkit. Tovább kapálok, megint csak ott áll valaki. Odanézek: nincs senki. S így folytatódik. Dúdolgatom az énekeket, megint mellettem áll... Már nem nézek oda. Jézus van velem kapálás közben is.

A ti munkátok nem hiábavaló az Úrban (1Kor 15,58). Még ha annak látszik, sem az. Benne nem! A misszióban nem a sikerre kell utazni. A végeredmény nem tartozik reánk. A hiú népszámlálás dőghalálhoz vezet, mint Dávid esetében.

A lakodalmak súlyos próbákat jelentettek. El-ellankadtunk. Újból kezdtük. Már-már feladtuk, de nem tudtunk nyugodtak lenni. Jézus is elment a kánaiba, s ott borivás közben is megmutatta az ő dicsőségét. Nem a bor dicsősége győzte le. Többször hivatkoztunk erre a történetre.

Vacsora közben vagy inkább végén egy-egy igével köszöntöttük a fiatalokat, a szülőket, násznépet, a segítő szakácsnőket, füstfaragókat. „Kemény beszéd ez, ki hallgatja őt?” – méltatlankodtak a tanítványok is. (Jn 6,60) Valóban így van. De mielőtt a lakodalmásoknak lenne az, legyen kemény nekem, a hirdetőnek. És akkor elmondhatom nekik is. Feleségem végigimádkozta az alkalmakat. Soha egy jóízű csigalevest nem ettünk meg jóízűen. Sem töltött káposztát vagy egyebeket. Vártuk a hangot a lakodalmi zajban, 200-300 ember előtt a kultúrházban.

Ha kollektívelnök vagy politikai aktivista volt a násznagy, már az irodában nem hagyhattuk szó nélkül a pöffeszkedő elnököt a csatári kolhozból:

– Aztán kurtán-furcsán, tiszteletes úr, ne féljen, megfizetem!

– Attól elkésett, násznagy úr, én már meg vagyok fizetve. Nem a magam zsoldján katonáskodom. Az tart el engem, aki násznagy uramat, mert tudja: kegyelemből élünk, amint meg-

íratott három helyen is: az igaz hitből él, a pap fizetéséből! – Az ilyen megjegyzések feloldották a feszült hangulatot.

Stólát senkinek nem kellett fizetni. Teljesen eltöröltük a presbitériummal. Ha mégis adományoztak, mindenki nyugtát kapott. A stólát megsínyli az evangélium. Az egyház méltóságát növeli, ha ingyenvalóvá teszi az evangéliumot. A pénztől való szabadság (s erre ráéreznek az istentelenek is) növeli az egyház és a lelkipásztor igei méltóságát. Többször szóba került a templomkapu előtti beszélgetésekben:

– Mi tartjuk fenn az egyházat és a lelkészt is! – Ebben az önhitt és hamis tudatban hagyjuk a gyülekezetet, ha mindig a kolduló Istent képviseljük: adjatok, adjatok. „A nadálynak két lánya van: addsa, addsa.” (Péld 30,15) Ha száz lenne, mind így hívnák! A nadály leányainak lehet ez a neve, de Sión leányának, az egyháznak nem. Volt, amikor keményen hangoztattam:

– Az egyházat nem mi tartjuk fenn, mint ahogy az ortodox ikonokon a királyok, tutorok, kolostoralapítók a kezükben, a tenyerükben tartják a templom, a kolostor kicsinyített mását. Ó, nem. Mi mindnyájan, én és maguk abból a kegyelemből élünk, amit az egyház hirdet.

Ilyenkor a szabadság fuvallatát éreztük a templomajtóban vagy presbitéri, egyházközségi gyűléseken. Felszabadultunk saját képzelgéseink igája alól. Nehogy be kelljen Istennek bizonyítania, kórházzal, csapással, hogy ő a mi eltartónk, és nem mi tartjuk el őt. Pál az Aeropágoszon fgy mondta ezt: „Az Isten, aki teremtette a világot és mindazt, ami abban van, mivelhogy ő mennynek és földnek Ura, kézzel csinált templomokban nem lakik, sem emberek kezeitől nem tiszteltetik, mintha valami nélkül szükölködnék, holott ő ad mindeneknek életet, lehetetet és mindent.” (ApCsel 17,24.25)

Van, amikor a kemény szó a kímélő. A liturgiát a gyülekezetben nem tabuizálták. Olykor bele-beleszóltak hangosan, akár az ige hirdetésbe is. Esküvő volt, az egyik vőfély állandóan hangos megjegyzéseket tett. Egy darabig tűrtem. De már kezdett komollyá válni a helyzet. A gyülekezet figyelt, talán voltak Zolinak drukkolok is. És akkor döntenem kellett:

– Ha még egyetlen kukkot hallok az első padból, akkor az

Ismét együtt fogság után, Hegyközpályiban.

illetőt nevének felfedésével kiküldöm a templomból! – Ez a fajta szelíd beszéd, ha nem is a csontokat, de a beszólásokat megtörte.

Később a rendkavaró magába szállt, és továbbra is jó ismerősök maradtunk. „Álljatok ellene az ördögnek.” (Jak 4,7)

Volt súlyosabb incidens is, meg kevésbé súlyos. Első eske-tő szolgálatomkor az áldott feleségről is szó volt.

– Na az én feleségem nem áldás – mondta mindenki hal-latára egy bácsi –, igaz – tette hozzá – én sem vagyok neki...

Ez nem volt zavaró, sőt beépült a prédikációba:

– ...a gyógyulás az őszinteséggel kezdődik. Amint ott az imént a padból hallottuk. El kell mondanunk Istennek ezt, s ő ki tud minket gyógyítani áldatlan állapotunkból, mert egyedül Fiában, az ő nevében áldatnak meg a földnek minden nem-zetségei.

Duóban prédikáltunk együtt a gépállomás vezetőjével is. Nagy lakodalom a kultúrházban. Húzták a zenészek. Eljött a mi időnk. Felálltam. Csend lett. Besorjáltak a szakácsnők...

– Olyan nagy igazságot húztak-fújtak a zenészek: „Halvány sárga rózsza, / ha tudnál beszélni, / elmondanád azt, hogy / nem érdemes élni / hiszen nálad nélkül / szenvedés az élet / halvány sárga rózsza / meghalok én érted.” Látjátok, ha a hal-vány sárga rózsza ilyen életunt, s kimondja, ami benne van, anélkül hogy a nem érdemes élni okát is megmondaná, de mi tudjuk, mi fáj a rózsának. Az, hogy elhervad előbb-utóbb, plá-né ha még a férje is besegít neki, vagy a feleség a férjnek. Az örökös szekírozással, veszekedéssel, bestelenkedéssel*, vagy a „mindig csak a más asszonya volt a jó”-val s egyebekkel.

Az említett pártember a halvány platinaszőke hajú asszo-nyával volt jelen, a férj a falnak támaszkodva helybenhagyólag bólingatott.

– Látjátok, gépállomás-igazgatónk is helybenhagyólag bó-lint arra, amit mondok. De nemcsak ő! Szívünk mélyén mind-nyájan igazat adunk a halovány sárga rózsának. Egy virág van,

* Becstelenül élés, aljas cselekedetek, szitkozódás.

aki nem hervadt el: „származik egy vesszőszál Isai törzsökéből, s gyökereiből egy virágszál nevelkedik”, Jézus Krisztus. (Ézs 11,1) Ő teszi a házasságot is el nem hervadóvá.

Másik templomi esküvő: slájer a földig, ragyogó korona a menyasszony fején.

– „Parancsolom néktek, hogy egymást szeressétek!” (Jn 15,17) Oly kemény parancsoló katonai szó: „parancsolom”. Hát kell a szeretetet parancsolni? Vajon a mi családjunkban ki a parancsoló: a férj vagy a feleség? – hangzik a retorika.

– Az én házamban – rikácsol egy városi dáma hangja – én parancsolok! – hangzik át a teli templomon.

Idő nincs a gondolkodásra:

– Átkozott az a házasság, ahol te parancsolsz – szól a lelkes, s mintha mi sem történt volna, a parancsolt szeretet üzenete szól, ami már nem a mi elmúló, érdek diktálta, önös szeretetünk, hanem az övé, mert az övét parancsolja házasságunkba, s nemcsak parancsolja, de meg is adja, amit parancsol: „Add meg, amit parancsolsz, s azután parancsold azt, amit akarsz”. (Ágoston)

Ismét esküvő. Minden a szokott „rendben”. Sok nép, nagy bevonulás! Pántlikák, virágos boroskorsók... A menyasszony talpig fehérben, kifestett arca villog, kivillog a hófehér ruhák meséjéből.

– Mennek ketten az úton az emmausiak – szól az Ige –, előbb csüggetegen... Nem elég ketten menni az úton. Kell egy harmadik! – A vőfélypadban Köteles Gyusziék vihognak... De mi nevetséges abban, ha már nem ketten, hanem hárman vannak?! Nem értem. – Tudjátok ki ez a harmadik? – A vihogás növekszik. Ők már tudják: ki a harmadik? – Melljük szegődik a harmadik: Jézus, nélküle az útnak csalódás a neve!

De miért mosolyognak (keserűen?) még az ifjú házások is? Nem tudom.

Utólag minden kiderül. A menyasszonyi ruha alatt már ott van a harmadik, pár hónapos terhes immár a menyasszony.

Így vagyunk a népegyházban, s közben – helyünkön maradva – szívünk a hitvalló egyházzal álmodik. Korántsem elszigetelt jelenség volt ez. Szinte inkább a tiszta házasságkötés a kivételes.

Történt olyan is: harminc évi házasság után kívánva kívánták az egyházi áldást. Ott az úton már valóban felismerték azt a harmadikat, Jézust.

A következő esküvői eset még a szalontai gyülekezetben történt. Isten elhanyagolt roma népének fiataljai kívánják az egyházi áldást. Kis csoki-bőrű leánykák (a későbbi áldozatok) két oldalról tartják fenn ünnepélyesen a slájert. Szinte megtelt a templom. A lelkész mondja, majd a fiatalokkal mondatja a liturgikus szöveget, ámde mondaná, ha túl tudná kiabálni a nagymama ölében ordító kis romát. Egy darabig folyik a verseny: ki „bög” erősebben: a pap-é vagy a gyermek. A baba nem tágít, a pap rezignáltán megadja magát. A drámai helyzetnek a nagymama vet véget: a bömbölő csemetével a menyaszszonyhoz siet, az úrasztalához:

– Szoptasd meg már, ne ríjjon, szoptasd meg már.

Síri csend.

„Tejnek italával tápláltalak titeket...” (1Kor 3,2) A kemény leledelt nem bírjuk: a rendet, a fegyelmet, az egymással törődést; s azt sem: rómainak római, romának roma lettem, csak hogy némelyeket megnyerjek Krisztusnak... (1Kor 9,20–22)

A lakodalmakban először a szaftos vőfélyverseket kellett leépíteni. Annyira már nem lehettem népi, hogy a talán évszázados lakodalmi malackodások előtt néma maradjak. A házasság szent, s ha a házaselet anatómiái leírása plasztikus részletekkel kerül az utcára, rímekben, pironkodások és hangos röhejek között, akkor a lelkipásztor és felesége jelenlétében (mindenki a pap arcát figyelni) a durva obszcenitás (a mindegyik ottlevőt ne is említsem!) zöld utat nyer.

Szolgálat közben ezek a „versikék” is szóba kerültek. Az Igének nem kevesebb a méltósága a lakodalomban, mint a templomban. Sokan megértették és helyeselték. Választaniuk kellett: vagy nem tiszteljük meg a lakodalmat, vagy elmaradnak az ilyen népköltési termékek.

Mindenhol van egy kemény mag. A „csakazértisek” csoportja. Eljutott hozzánk készülődésük híre: „megverjük a papot”. Újabb sátoros lakodalmi vacsora következett. Figyelmeztetés ellenére elmentünk: lássuk a medvét. Nem volt az óvás alaptalan. A legények a vacsora végén megszerveződtek.

A sátor ajtajában mind sűrűbben tűntek fel, amikor szólni kezdtem:

– „Citera, lant, dob, síp és bor van lakodalmukban, de az Úrnak dolgát nem tekintik meg, és nem látják kezeinek cselekedetét.” (Ézs 5,12) Milyen meglepő: az Isten nem a bort, nem a hegedűt kifogásolja, nem azokat tiltja, hanem az emberrel, népével feddődik: mert az Úrnak dolga marad el. És mi az Úrnak dolga? Az, hogy higgyünk abban, akit ő elküldött: az ő Fiában, Jézus Krisztusban. Ha meggondolnánk az ő dolgát, nem kellene még fiatalon májrákban eltemetnünk egymást, akkor nem lenne annyi elválás, annyi árva gyermek, amint a mi falunkban is. Ha ti jónak látjátok, hogy a falu, a gyülekezet pusztul, akkor ne higgyetek nekem. Jöjjetek, fiúk, verjétek meg, de megverve se tudok mást mondani nektek, mint amit az Isten bízott reám! Tegyük hát meg – de melyik irányban? – a következő lépést.

Síri csend a sátorban!

Bántatlanul távoztunk imáink után. Másnap elmondták az Igére érzékenyebbek a hihetlent: egész éjjel a lakodalmas nép a Bibliát, a papot vitatta, s talán nem is gondolnák – szóltak a beszámolók –, a gyülekezet nagyrésze az Igében hallotaknak adott igazat.

A Börösök bácsi fiának lakodalmán is nyilvánvalóvá lett az Isten beszédének hatalma. Sor került a lakodalmi „kemény” beszédre: „Ha valaki prédikálna nekik borról és részegítő italról, az volna e népnek prófétája!” (Mik 2,11)

Az asztal végén foglaltak helyet a nagyivók, összesűgtak. A levegőben megfagyott a szó, s elindult felém a falu legelesettebb alkoholista, egy vénlegény. Jól ismertük egymást. Többször engedelmesen meghallgatta, amit mondtam neki az egyetlen Szabadítóról. Nem volt nehéz megvásárolni, megszárítani ezt a roncsembert. A „sarokbeliek” néhány liter bor vagy kisüsti ígéretével indították el felém.

Egyre közeledett, mindenki tudta, mi következik, de senki nem igyekezett megakadályozni. Néhány lépésnyire tőlem elbizonytalanodott.

Nekem kellett biztatnom őt:

– Elek, jöjjön csak bátran, magát a „sarok” beszélte rá, ma-

gától soha nem indult volna el... Szeretem magát, és nem haragszom. – Nem ő, én tettem rá vállára a kezemet...

Így is lehet „verekedni”!

Az egyik lakodalmat városi vőfélyek, násznagyok bonyolították le a falu nagy kultúrházában. Kb. 400-an ültek az asztalok mellett. Az egyik városi vőfély eladdig nem ismert lakodalmi „fogással” állott elő. Egy tisztességes versike keretében tálcán a násznagy felé nyújtott egy egészben, ropogós-pirosra megsütött tyúkot! Amikor a násznagy mit sem sejtve átvette a tálcát, a vőfély elengedte, a sült tyúk „kirepült” a tálcából, és egy műanyag, láthatatlan zsinóron csüngött a levegőben a vőfély csuklójáról. A násznagy üres tálcával maradt a kezében. A szellemes lakodalmi mókának óriási volt a hatása. Mindnyájan jót nevtünk. „Megvan az illusztráció” – gondoltam, s amikor sorra került szolgálatunk (feleségem is, imádkozásán kívül ő is szólt a házasság igei vonatkozásáról), elmondtam:

– Így marad a kezünkben a házasság üres tálcája, ha nem vigyázunk, ha nem annak jelenlétében éljük le életünket, aki maga szerezte a házasságot. A nóták is igazolják, amit a szíveknek vizsgálója mond: „Hullámzik a búzatenger, / De kevés a boldog ember, / Mint a pipacs a búzában, / Ezer közül csak egy szál van.”

Ne féljek kimondani a „szót”, amit reám bízott az Isten, mert a gyávaság, a magunk féltése, a teljes visszavonulás az, ami elveszíti azt a népet, amelyért Krisztus meghalt... Ha a nép nem a megvetést érzi az efféle pásztori intelemenben, ha nem felülről szól a lelkész, hanem mint felülről való követ, a nép szíve mélyén tudja, s magában igazat ad lelkipásztorának. Ne legyünk népszerűek, inkább krisztusszerűek legyünk. „Aki engem tisztel, én annak tisztességet szerzek.” (1Sám 2,30)

Erre van bőven példa.

Az egyik lakodalomban, mint rendesen, a főhelyre, a tanúk mellé ültetik a lelkész házaspárt. Az egyik tanú a szomszéd gyülekezet gondnoka. Értelmes falusi ember. Egy idő után megszólal:

– Már ne vegye rossz néven a tiszteletes úr, de már rég figyelem magát, nem úgy viselkedik, mint a mi papunk. Nálunk ő a lakodalom központja: kezdi a nótákat, mulattatja a népet

szaftos viccekkel menyasszonyról, erről-arról, sőt, ha jókedve támad az asztalon is ropja a táncot a menyecskékkel! Maga miért más?

Elmondom neki:

– Nem vagyok én más magamtól. Az, ami más bennem az... tudja, hogy mondjam, az a valaki, aki elment a kánai menyegzőbe, és megmutatta az Atya dicsőségét. Érti? Nem könnyű erről beszélni.

– Értem magát, tiszteletes úr! Tudja, tetszik nekünk az, ha népszerű a pap, ha jópofa; nevetünk is vele, meg rajta, de tudja, az van a falusi emberben: ha mi csináljuk, amit csinálunk, de legalább egy lenne köztünk, aki más mint mi, akire felnézhetünk, aki nem ezen az úton jár.

Csak egy lenne más. Ez a vallomás egész életemet végigkísérte. Még ha a nép úgy is szereti, akkor se higgyek ennek a „szeretésnek”, mert a nép ösztönösen várja az Isten fiainak megjelenését. A nép jobban tudja, mint mi lelkészek: „a papnak ajkai őrzik a tudományt, s az ő szájából törvényt várnak, mert a Seregek Urának követe ő”. (Mal 2,7)

Szabadságomra készültem, a nyárira, nagy ritkán s most mégis. Van, aki helyettesítsen, s ellássa a gyülekezetet. Az utcán szembe jön egy falubeli. Soha nem jár templomba, csak a kevés alkoholt veti meg. Megállít:

– Azt hallom, szabadságra megy. A fiam jövő héten házasodik. Meg ne merje tenni, hogy elutazik. A fiamat maga esketi meg! Érti?

– De Gyula, lesz helyettesem. Az sokkal szebb beszédet mond, mint én. Az egész gyülekezet sírni fog...

– Nem érdekel, maga eskesse meg őket!

– De, Gyula, tudja, én nem mondok mást...

– Tudom, ne is mondja. Meg ne merje tenni...

Nem mertem megtenni... Szent kényszerítésnek éreztem. Ragaszkodása, valahol nagyon mélyen: nem nekem szólt.

Mindenki téged keres, Jézus. (Mk 1,37)

Nem voltak tömeges megtérések, még gyerek is alig. Az egyik lakodalomban az éjféltől szolgálat hatására, a falu legjobb táncos fiatalasszonyát, aki már átöltözött a pirosbabos pruszliba, elérte az Ige. Hazament, újból átöltözött. Nagy lett

a családi vihar. Eljött hozzánk, s elmondta a botránkozást is Erzsike.

– Értem, miért ilyenek! Ma azt olvastam: „anyád és rokona-id odakünn állanak...” Nem értenek, mert még odakinn állanak...

Lajos, egy a kemény grémiumból, nagy lakomára készült valami családi esemény kapcsán. Mi is hivatalosak voltunk a feleségemmel. A kollégák mind jelen. Elmentünk: étekkel, borral rogyásig megterítve. Ima után beindult a beszélgetés. Sok humoros, ígés történet. Szívesen hallgatják. A házigazda ivásra nógat, de tartózkodunk. Arra figyelnek, amit elmondok.

– Lajos, jobb az én borom, mint a magáé! – Nevetés! Ebben a légkörben és nem a szeszében hallják az evangéliumot. Eredmény? „Uram, mikor láttuk, hogy szomjúhoztál volna...”

Talán nem mindenkinek ez a mi akkori utunk adatik. Mi ezt jártuk sok-sok küzdelemmel, bárha csak némelyek megismerhetnék a mi népünknek igazi igényét...

Még egy lakodalom. A menyasszony nagybátyja Bihar megye főfunkcionáriusa, párttitkár. Tudtam: ilyenkor felvonul a klérus... Szívesen elengedtem volna a meghívást – ilyen számítható vagyok –, de szó sem lehetett róla.

Kezdődik a vacsora. Senki nem nyúlhat a párologó csigaleveshez, ezt már tudják a helybeliek, amíg el nem hangzik az ének: „Adjunk hálát az Úrnak, mert érdemli, / Mert minden gazdagságát velünk közli...” Hivatalos énekeskönyvbeli ének... Ez még elmegy, ez „népi” még. Azután ima. Ez már kilóg a „népiből”. Ezt mi vezettük be. Elfogadták. A fő-fők is, a városiak is, az uszály is kénytelen-kelletlen felállanak, még ha pohárra kulcsolt kézzel is...

A falusiak ránk-ránk pillognak: meddig merészel elmenni a pap, amikor a megyei félisten, családja s kísérete van jelen.

A vacsorának vége. Kezdődik a köszöntés. „Uram, mondj valamit. Ne igazolódjék rajtam az ítélet: őrállói mind néma ebek, nem tudnak ugatni. Milyen kutya az, amelyik nem védi meg gazdáját! Ha egyebet nem tud, legalább ugasson, vakantson az ura mellett. De kinn maradnak az ebek. Ne engedj, Uram, néma ebek maradni!” (Ézs 56,10; Jel 22,15) Feleségem,

mint mindig, mellettem szorong: nehogy elhallgassam gazdám.

Felállok. Néma csend. Most nem kell a násznagynak ordítani: csend legyen már..., nem hallod... most ne danolj! Így mondják: húzd meg már magad, Jóska.

Köszöntöm a vendégeket, a fősarkot is. A fiatalokat is.

– Tudja a násznép: lelkipásztor vagyok. A lelkipásztor nem lehet más itt sem, mint a szószéken! Tudom: nem mindenben értünk egyet a vendégekkel, más a világnézetünk, szokásaink, munkakörünk. – A főtitkár megértően bólogat... – De legalább egyben, gondolom, igen! Van-e valaki közöttünk, aki ne azt kívánná, hogy ezek a fiatalok igazán boldogok legyenek, ne csak most, hanem további életük során? Ti magatok is tudjátok: mennyi az elválás, a megunt házasság, a páros magány, a családi tragédia, a házassági háromszög! Ki ne tudná, mennyi baj származik abból: „mindig csak a más asszonya volt a jó!” Mert nem marad nóta csupán.

Érezhető csend, figyelem, érdeklődés.

– Álljanak fel azok, akik boldogtalan házaseletet kívánnak a fiataloknak.

Van ebben egy kis „huncutság” is.

– Mi annak a titka – folytatódik a köszöntés –, hogy az ember örömmel legyen házas? Egyszer egy kollégám azt kérdi tőlem: „Te, számbelileg hogyan lehetne kifejezni a házasságot Pacikával, a feleségeddel?” „Nem értem a kérdést, én ezen soha nem gondolkoztam. Matematika meg házasság? Hogy jön ez össze? Tiétek mennyi?”, kérdezek vissza. „Tíz”, feleli szemrebbenés nélkül. „Hogy-hogy éppen tíz?” „A feleségem egy, én meg nulla vagyok!” – Óriási nevetés. Lazul az ellenállás. – Közben tudom: nálunk ez nem így van. Ahol „tíz”, ott nincs humor a házasságban.

A főpárttitkárok is nevetnek. Mondom tovább:

– Feleséggel elgondolkoztunk ezen a házassági matematikán. Bizony lehet a tíz úgy is, hogy a férj az egy, és a feleség nulla. – A násznép elkomolyodik. – Van, amikor 11, két éles kard egy tokban. Repülő csészealj... Kérem, találják ki: a mi családi életünket melyik szám közelíti meg? – Találgatják. – Egyik sem. De megmondom: arra jöttünk rá feleséggel,

az igazi szám, bárcsak mindig ez jellemezne minket, a száz. Mit jelent ez a száz? Én is nulla vagyok, te is az. Két nulla nem veszekedik, nem verseng, melyik a nagyobb zéró, melyik zérónak van igaza. A zéró az zéró. De a két nulla előtt van az egyes. Az Egy. Ez már nem mi vagyunk. Az, aki azt mondta: „Én az Úr vagyok a te Istened, szeresd az Urat, a te Istenedet...” Egy Úr vagyok – az egyetlen, mennyen és földön... A világon sok Isten és sok úr van, mindazáltal nekünk egy Istenünk van, az Atya, és egy Urunk, a Jézus Krisztus. (1Kor 8,5.6) Ne féljünk kicsik lenni, ne legyen az az Egy zéró után. Semmi se előzze meg őt. Ha ő van elől, akkor a zérók is értelmet nyernek...

Semmi jele a haragnak.

Feleségemet imádkozásra kértem fel. Elköszöntünk. Oda mentem a sarokbeliekhez, a főfunkcionáriusékhöz. A főtitkár ezt mondta:

– Maga egy igaz ember! – Nem feleltem, pedig tudom, az egyetlen Igaz által megigazított ember vagyok csupán. Hosszsan megrázta a kezem. Tudtam, annak szólt ez a kézrázás, aki valóban Egy és Egyetlen Igaz.